

UDK: 327.56:061.1EU (560)
Bibliid 0543-3657, 62 (2011)
God. LXII, br. 1142, str. 52–62
Pregledni članak
Primljen: 15. februara 2011.

Milan LIPOVAC
Danijela SPASIĆ
Želimir KEŠETović¹

Koncept socijetalne bezbednosti i teorija sekuritizacije kao okviri za analizu procesa prijema Turske u Evropsku uniju

SAŽETAK

Konstituisanjem koncepta socijetalne bezbednosti, koji kao referentni objekat izučava društvenu zajednicu i identitet kao njenu vrednost, omogućena je dublja politička i bezbednosna analiza društvenih pojava i procesa. U radu autori kroz koncept socijetalne bezbednosti analiziraju aktuelni proces pristupanja Republike Turske Evropskoj uniji, stavljajući poseban naglasak na stavove i izjave političkih predstavnika EU i država članica, koji svojom retorikom sekuritizuju prijem Turske radi zaštite evropskog identiteta.

Ključne reči: identitet društvenih zajednica, bezbednosne pretnje, migracija, Evropska unija, Turska.

Uvodne napomene

Predstavnici kopenhavske škole već od početka devedesetih godina 20. veka, uočavaju promene u okviru aktuelnog koncepta bezbednosti. Tako profesor Beri Buzan (*Barry Buzan*) proširivanje i produbljivanje koncepta objašnjava sektorskom analizom u okviru koje pravi razliku između vojnog, političkog, ekonomskog, socijetalnog i ekološkog sektora.² Ono što je novo u

¹ MA Milan Lipovac, demonstrator, Fakultet bezbednosti, Beograd, Gospodara Vučića 50, e-mail: milanlipovac@gmail.com; MA Danijela Spasić, asistent, Kriminalističko-policijska akademija, Zemun, Cara Dušana 196, e-mail: danijela.spasic@kpa.edu.rs; PhD Želimir Kešetović, vanredni profesor, Fakultet bezbednosti, Beograd, Gospodara Vučića 50, e-mail: zelimir.kesetovic@gmail.com.

² Barry Buzan, Ole Waever and Jaap De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, Linne Reinner Publishers, 1998, p. 7.

ovom pristupu je da pored klasičnog vojno-političkog određenja bezbednosti, uočava i tri nova domena u izučavanju samog fenomena. Ekonomski sektor odnosi se na trgovinu, proizvodnju i finansije. Socijalni sektor odnosi se na identitete zajednica, a ekološki sektor tiče se odnosa ljudi prema biosferi, a sve to u kontekstu proučavanja i razumevanja bezbednosti.

Ova rekonceptualizacija, sada već tradicionalnog poimanja bezbednosti inicirala je uobličavanje jednog novog shvatanja bezbednosti u kojem zajednica, odnosno njen identitet predstavlja centralno pitanje celog koncepta.

Razvoj ovog koncepta posledica je činjenice da „koncept nacionalne bezbednosti nije rešio sve tenzije koje postoje u društvu kao najsloženijem ljudskom kolektivitetu“.³ Zato društvo i zajednice u okviru tog društva postaju referentni objekat, a identitet vrednost, odnosno konstituens tog referentnog objekta.

„Socijalna bezbednost se odnosi na sposobnost društva da očuva svoje suštinske osobine usled promenljivih okolnosti i uprkos mogućim i stvarnim pretnjama.“⁴ Dakle, jedna zajednica može smatrati da joj je ugrožena bezbednost kada joj je ugrožen identitet, a identitet, opet shvatamo kao „skup ideja i praksi koje određene pojedince identifikuju kao pripadnike jedne socijalne grupe“.⁵

Pošto živimo u savremenom društvu multiplikovanih identiteta, pojedinac može biti pripadnik više socijalnih/ društvenih grupa i prihvatati njihove identitete, međutim te socijalne/ društvene grupe i ti identiteti nisu od značaja za proučavanje socijalne bezbednosti, barem ne onako kako je Beri Buzen shvata. Zato se on u svom kritičkom diskursu i ograničio na etno-religijsko-istorijsko-kulturološko-jezički identitet, što je posebno naglašeno u empirijskom uobličavanju njegovih teorijskih stavova kroz konkretne primere. On se fokusira na identitete zajednica, jer samo ta vrsta identiteta može mobilisati celu društvenu zajednicu kako bi formirala sopstvenu državu ili izdejsvovala veću autonomiju.

Ideja socijalne bezbednosti i jeste da ispita tendenciju da svaka društvena zajednica ima svoju državu i svaka država ima svoju naciju. Zato se na osnovu postojanja i isticanja autonomnog identiteta jedne zajednice u okviru druge, javlja separatizam, secesionizam, terorizam ili borba za slobodu. Kakav će atribut neki pokret za osamostaljenje dobiti zavisi prvenstveno od samog posmatrača koji tu klasifikaciju i pravi, a u skladu sa svojim interesima.⁶

³ Zoran Keković, Želimir Kešetović, „Društvena bezbednost u Srbiji“, *Srpska politička misao*, Vol. 20, br. 1-2, 2008, str. 182.

⁴ Peter Hough, *Understanding global security*, Routledge, 2004, p. 106.

⁵ Branka Panić, Socijalna bezbednost – bezbednost i identitet, *Bezbednost Zapadnog Balkana*, br. 13, 2009, str. 33.

⁶ U savremenoj istoriji veliki je broj pokreta za osamostaljenje koji su od različitih aktera različito i okvalifikovani u međunarodnoj zajednici (KLA; ANA; PLO; IRA; ETA...).

Međutim, svest o postojanju različitih identiteta ne mora se manifestovati samo u sferi proklamovanih prava na istu teritoriju. Ono može biti i u vezi sa (ne)poštovanjem prava manjina, ali i u želji da se identitet neke manjinske zajednice štiti i gradi u okviru šire zajednice kojoj i pripada, a prihvatajući suverenitet i teritorijalni integritet države u kojoj ta društvena zajednica i živi.

Pretnje u konceptu socijetalne bezbednosti

Koncept socijetalne bezbednosti ne treba mešati sa pojmom socijalna bezbednost/sigurnost (*social security*) koji se „odnosi na pojednice i uglavnom se tiče ekonomije, a socijetalna bezbednost tiče se zajednica (*collectives*) i njihovog identiteta“.⁷

Druga razlika u smislu odnosa socijetalno – društveno, koju profesor Buzan ističe, jeste što se „termin društvo koristi da označi širi, ali i nejasno određeni pojam stanovništvo (*state population*), a koje se može odnositi i na grupe koje nemaju svoj identitet“.⁸

Tako na primer, stanovništvo Sudana čine podjednako građani i arapskog i afričkog porekla, pa se ne može govoriti o jedinstvenom sudanskom identitetu. Zato se pojam socijetalan koristi samo za one zajednice koje imaju svoj, autentičan identitet. A manifestovanje identiteta sa kojim se neki pojedinac rodio ili ga je kasnije prihvatio, uzima se kao kriterijum za svrstavanje tog pojedinca u određenu društvenu zajednicu. Zbog svega navedenog daleko je ispravnije koristiti pojam „zajednica“ u kontekstu socijetalne bezbednosti, nego „društvo“ ili „društvena grupa“.

Takođe se i pojam nacije dvojako shvata. Neki autori naciju vide kao stanovništvo koje živi na određenoj teritoriji i lojalno je toj državi, odnosno priznaje vrhovnu vlast te države. Dok drugi, pa i profesor Buzan naciju vide kao „etničku i organsku zajednicu istog jezika, krvi i kulture“.⁹

Identitet zajednice zato je i značajan jer može podsticati stvaranje novih i ugrožavanje već postojećih država. Društvene pojave i procesi koje se sekuritizuju, odnosno označavaju kao bezbednosne pretnje, jer mogu ugroziti identitet neke društvene zajednice su: migracije, horizontalno i vertikalno nadmetanje.¹⁰

- Migracija je kada populacija X bude „preplavljena ili razblažena“ od strane populacije Y. Zajednica X više neće biti ista, jer će se promeniti njen identitet zbog promene sastava populacije, odnosno zbog promene njene demografske strukture (npr. migracija Kineza na Tibet ili migracija Rusa u Estoniju).

⁷ Barry Buzan, Ole Waever and Jaap De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, op. cit., p. 120.

⁸ *Ibidem*, p. 120.

⁹ *Ibidem*, p. 120.

¹⁰ *Ibidem*, p. 121.

- Horizontalno nadmetanje je kada populacija X ostaje u istom demografskom sastavu, ali menja svoj identitet pod kulturološkim i jezičkim uticajem suseda (odnosi se na male države koje pod dominantnim kulturološkim uticajem velikih suseda mogu menjati ili graditi svoj identitet, primer San Marina i Italije).
- Vertikalno nadmetanje je kada populacija X prestaje tako da vidi sebe pod uticajem nekog integrativnog procesa (npr. SFRJ, SSSR, EU) ili nekog secesionističkog ili procesa regionalizacije (Abhazija, Južna Osetija, Kurdistan, Kvebek, Baskija, Katalonija...), a koji im nude uži ili širi identitet od onog koji već imaju. Bez obzira da li je reč o centrifugalnim ili centripetalnim projektima socijalne konstrukcije identiteta, ovoj vrsti nadmetanja uvek treba posvetiti posebnu pažnju.

Migracija kao bezbednosna pretnja

Jedan od doprinosa Socijetalnog koncepta bezbednosti je to što omogućava da i migraciju proučavamo kao bezbednosnu pretnju. Ali nam tek teorija sekuritizacije omogućava da u potpunosti razumemo vezu između migracije i bezbednosti, odnosno „omogućava da dokučimo subjektivnu dimenziju sekuritizovane migracije“.¹¹

Ipak, stavljanje migracije u fokus studija bezbednosti nije tekovina kopenhavske škole. I ranije je migracija izučavana, doduše sa različitih aspekata i sa različitim ciljem. Naime, međudržavno kretanje ljudi i promena demografske strukture neke zemlje ranije je proučavana samo kao faktor koji može preko biračkog prava ili svojom spremnošću za odbrambeni rat uticati na politiku zemlje u koju su došli ili iz koje su otišli ti ljudi. Tek kasnije konstituisanjem društvene zajednice kao referentnog objekta, migracija dobija novi smisao, pa se i javlja potreba za njenom sekuritizacijom, a sve sa ciljem zaštite određenog (nacionalnog/ društvenog) identiteta.

Vejerova teorija sekuritizacije predstavlja dobar analitički okvir za izučavanje socijalne konstrukcije nekog realnog društvenog procesa ili pojave u bezbednosnu pretnju. Odnosno, „neko pitanje je sekuritizovano kada se iskonstruiše u bezbednosnu pretnju.“¹²

Da bi ova teza bila jasnija, teoriju sekuritizacije potrebno je razložiti na njene sastavne elemente: sekuritizujuće aktere, funkcionalne aktere, jezički akt, publiku i usvajanje specijalnih mera. Međutim ovu podelu treba uslovno shvatiti, s obzirom da je njena svrha deskriptivnog, a ne operacionalnog karaktera. Ova podela služi samo da se naglase pojedini segmenti sekuritizujućeg procesa i za slikovitiji prikaz načina na koji se

¹¹ Philippe Bourbeau, *Migration and Security: Securitization theory and its refinement*, draft for ISA-San Diego, March 2006, p. 9.

¹² Marianne Stone, *Security According to Buzan: A Comprehensive Security Analysis*, Groupe d'Etudes et d'Expertise "Sécurité et Technologies", 2009, p. 7.

nešto konstituiše kao esencijalna bezbednosna pretnja i na taj način označi kao prioritet delovanja subjekata bezbednosti.

Profesor Ole Vejver (Ole Wæver) *sekuritizujuće aktere* određuje kao pokreteče i nosioce celog procesa. To su najčešće donosioci ključnih političkih odluka, koji neku pojavu i označavaju kao bezbednosnu pretnju. „Nešto postaje bezbednosni problem kada ga takvim proglasi elita,¹³ a nešto postaje sekuritizovano kada ga elita proglasi za bezbednosni problem i publika to prihvati. Upravo na ovom mestu važno je istaći još jedno Vejverovo zapažanje. Dakle kada društvena elita nešto kvalifikuje kao bezbednosnu pretnju „to ne znači da ona to zaista i jeste, nego samo da je sekuritizujući akter tako predstavlja.“¹⁴

Za *funkcionalne aktere* Vejver daje negativnu definiciju i kaže: „to nisu sekuritizujući akteri, ali značajno utiču na donošenje odluka u sferi bezbednosti.“¹⁵ To ne moraju biti samo provajderi bezbednosti, odnosno oni subjekti koji pružaju bezbednost, nego i svi drugi subjekti koji mogu uticati na odluke koje donosi sekuritizujući akter.

Jezički akt je sekuritizujući potez kojim se nešto označava, odnosno konstruiše kao faktor koji ugrožava referentni objekat. „Time što nešto označavamo (jezičkim aktom, prim.aut.) kao bezbednosno pitanje, ono to i postaje.“¹⁶ Kod jezičkog akta naglasak je stavljen na ulogu jezika kao pokretača konkretne radnje, jer poruke koje sekuritizujući akter šalje uslovljene su „očekivanim posledicama njihovih reči“.¹⁷

Sledeći element je *publika* (javnost/auditorijum), koja prihvata ili ne prihvata stanovište sekuritizujućeg aktera i u zavisnosti od toga imamo uspešnu ili bezuspešnu sekuritizaciju. Kod uspešne sekuritizacije publika prepoznaje bezbednosnu pretnju, odnosno daje legitimitet akterima za suzbijanje te pretnje i „odobrava specijalne mere, koje opet ne moraju biti samo vojnog karaktera.“¹⁸

Specijalne mere koje se usvajaju bez obzira na njihovu prirodu (vojne ili nevojne) prevazilaze okvire svakodnevnih političkih procedura. Dakle u procesu sekuritizacije nešto pokušavamo da smestimo u „posebno područje (izvan politike), u kojem je dozvoljena upotreba svih (legitimnih, prim.aut.) sredstava kako bi se to nešto sprečilo/zaustavilo“.¹⁹

¹³ Ole Wæver, "Securitization and Desecuritization", in Ronnie D. Lipschutz (ed.), *On Security*, Columbia University Press, 1995, p. 52.

¹⁴ Barry Buzan, Ole Wæver and Jaap De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, op. cit., p. 24.

¹⁵ *Ibidem*, p. 36.

¹⁶ Ole Wæver, *Aberystwyth, Paris, Copenhagen New Schools in Security Theory and the Origins between Core and Periphery*, paper presented at the ISA Conference Montreal March, 2004, p. 13.

¹⁷ David Skidmore, *Review of book > Security: A New Framework for Analysis*, 1998, p. 2.

¹⁸ Barry Buzan, Ole Wæver and Jaap De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, op. cit., p. 21.

¹⁹ Ole Wæver, "Securitization and Desecuritization", in Ronnie D. Lipschutz (ed.), *On Security*, Columbia University Press, 1995, p. 55.

Identitet Evropske unije i proces pristupanja Turske EU

Nacije-države širom sveta, a pogotovo one najrazvijenije na Zapadu preduzimaju niz mera kako bi pojačale graničnu kontrolu i sprečile njen nelegalni prelazak (Šengen sporazum, biometrijski pasoši, unapređenje rada policije i carinske službe, kontrola kretanja stranaca...). Oktobra 2004. godine formirana je Evropska agencija za spoljne granice „Fronteks“,²⁰ sa zadatkom da koordinira radom (prvenstveno obaveštajnim podacima) nacionalnih graničnih službi zemalja članica EU. Uspostavljanje ovakve agencije posledica je postojanja ideje „tvrdih i mekih granica“ razvijenih u okviru Evropske unije. Preduslov mekih granica između zemalja članica EU je jaka i stroga kontrola graničnih prelaza sa državama koje nisu članice Unije. Zato je „Fronteks“ način da se „razvija međusobno poverenje zemalja članica EU, razmenom podataka o pripadnicima kriminalnih ili terorističkih mreža“,²¹ a koji prelaze granice Evropske unije. Međutim ovakav vid organizovanja i koordiniranja službi granične kontrole zemalja članica EU predstavlja uobičajeno institucionalno-političko sredstvo i nikako ne može biti specijalna mera u kontekstu sekuritizujućeg poteza.

Evropsku uniju karakteriše dobar životni standard, visok društveni bruto proizvod,²² razvijene demokratske procedure, kao i široko razvijena i poštovana ljudska prava i slobode, i zato je EU veoma privlačna za sve građane, a ne samo za one koji krše neki zakon. Isto tako, EU predstavlja veoma primamljivu sredinu za život, ne samo za građane evropskih zemalja koje nisu članice Unije, nego i za stanovnike onih država koji nisu ni na evropskom kontinentu. Masovna migracija npr. stanovnika bliskoistočnih zemalja u tako poželjno mesto za život sigurno da bi uticala na identitet evropskih zajednica, budući da bi „novi“ stanovnici zemalja EU sa sobom doneli i novi kulturni i religijski identitet, ali i životni stil koji se drastično razlikuje od evropskog.

Često se EU ne predstavlja samo kao nadnacionalna ekonomsko-politička organizacija, nego i kao „evropska porodica naroda“.²³ Porodica

²⁰ Internet: <http://www.frontex.europa.eu/28/01/2011>.

²¹ Andrew William Neal, „Securitization and Risk at the EU Border: The Origins of Frontex“, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 47, No. 2, 2009, p. 339.

²² Društveni bruto proizvod *per capita* prosečnog građanina EU iznosio je 33.900 američkih dolara (2007); 34.100\$ (2008); 32.600\$ (2010), a najveći nacionalni dohodak po glavi stanovnika je u Luksemburgu, Irskoj, Danskoj, Austriji, Finskoj... Internet: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ee.html> 29/01/2011.

²³ Ovo je deo rečenice iz govora o evropskoj perspektivi britanske premijerke Margaret Tačer (*Margaret Thatcher*) od 20. septembra 1988. god. - „I believe it is not enough just to talk in general terms about a European vision or ideal. If we believe in it, we must chart the way ahead and identify the next steps. (...) Let Europe be a family of nations, understanding each other better, appreciating each other more, doing more together but relishing our national identity no less than our common European endeavour.“ Internet: <http://www.margaret-thatcher.org/document/10733229/01/2011>.

koja okuplja narode Starog kontinenta, a koji dele slične vrednosti, ideje, kulturu, istoriju, tradiciju, pa zašto ne reći i hrišćanski identitet.

Procena je da u EU živi oko 16.000.000 muslimana,²⁴ a „sigurno da bi veći broj pripadnika Islama promenio identitet evropskih zemalja“.²⁵ O ovoj tendenciji otvoreno govore zvaničnici Evropske unije, a najglasniji su svakako politički predstavnici Nemačke, Francuske, Holandije, Austrije i Bugarske,²⁶ koji takvom retorikom praktično sekuritizuju prijem Turske u Evropsku uniju.

Turska kao evro-azijska zemlja sa skoro 78 miliona stanovnika²⁷ još od 1964. godine konstantno izražava želju za prijem u, ranije Evropsku ekonomsku zajednicu, danas Evropsku uniju. Ipak, formalni pregovori za prijem Turske u EU počeli su tek 3. oktobra 2005. godine.

Evropska komisija za proširenje u svom godišnjem izveštaju za 2009. godinu²⁸ konstatuje da je Turska ostvarila značajan napredak u mnogim do tada spornim oblastima. Međutim, istom prilikom ističe da je potrebno još mnogo toga da se uradi kako bi Turska zaslužila status punopravnog članstva u EU. „Nerešena prava manjina, prava žena, sindikata, medijskih sloboda, nepotpune ekonomske reforme i nikad normalizovani odnosi sa Republikom Kipar“²⁹ označeni su kao prepreke koje u ovom trenutku ne omogućavaju napredak Turske u EU integracijama.³⁰

Naime, Turska je 1974. godine zauzela 1/3 kiparskog ostrva, proglasila Tursku Republiku Severni Kipar i prekinula sve bilateralne odnose sa Republikom Kipar. 1. maja 2004. godine ova ostrvska zemlja (u punom sastavu) postala je članica EU, ali su turske luke i aerodromi ostali nedostupni za kiparske/EU brodove i avione. Zato objektivni problem za prijem Turske u Evropsku uniju jesu nerešeni odnosi sa Kiprom, ali i ništa manje značajan strah Evrope od priliva novih muslimanskih migranata.

²⁴ Internet: http://www.islamicpopulation.com/Europe/europe_general.html 29/01/2011.

²⁵ Zuhail Yesilyurt Gündüz, *Europe and Islam: No Securitization, Please!*, International Policy Analysis, October, 2007, p. 3.

²⁶ Bugarska preti da će blokirati zahtev Turske za prijem u EU, ukoliko Ankara ne isplati više milijardi evra na ime odštete za proterivanje više stotina hiljada bugarskih državljana u vreme Otomanskog carstva 1913. godine sa zapadne strane Bosfora. Internet: http://www.mondo.rs/s157346/Svet/Sofija_i_Berlin_prete_turskom_clanstvu_u_EU.html 29/01/2011.

²⁷ Prema poslednjim podacima od jula 2010. godine u Republici Turskoj živi 77.804.122 stanovnika, što je čini 17. najmnogoljudnijom zemljom na svetu. Internet: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html> 29/01/2011.

²⁸ Internet: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.pdf 29/01/2011.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Istom prilikom ukazano je i na pozitivne pomake među kojima su pohvaljeni: unapređenje odnosa sa Jermenijom, otvaranje kurdskeg televizijskog kanala, usvajanje zakona po kojem i vojna lica mogu odgovarati pred civilnim sudovima... Internet: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.pdf 29/01/2011.

U vezi sa ovom tvrdnjom interesantna je izjava koju je nemački senator Tilo Zaracin dao za *Letter international*, a prenele *Večernje novosti*.³¹ „Turci osvajaju Nemačku, kao Kosovari (kosovski Albanci) Kosovo – visokim natalitetom! Ne mogu da odam priznanje nekom ko živi od (socijalne pomoći) države, a da tu istu državu ne prihvata, ne brine za obrazovanje svoje dece i stalno proizvodi nove devojčice u feredžama.“³²

Zamenik kancelara i ministar spoljnih poslave S.R. Nemačke Guido Vestervele u poseti Turskoj u julu 2010. godine rekao je da „kada bi se o tom pitanju raspravljalo danas Turska ne bi mogla da uđe u Evropsku uniju“, ali takođe dodao da je ne treba ni razljutiti, „jer je naš interes da se Turska orijentiše ka Evropi“.³³

Možda i najradikalniji stav izneo je Nikolas Sarkozy još kao predsednički kandidat 14. januara 2007. godine: „Želim da kažem da Evropa sebi mora odrediti granice i da nemaju sve zemlje sposobnost da postanu članice EU, u prvom redu Turska za koju nema mesta u Evropskoj uniji!“³⁴ Kasnije je kao predsednik Francuske donekle ublažio svoj stav iznoseći stanovište o potrebi ograničenja daljeg procesa proširenja EU po geografskom kriterijumu, radi optimalnijeg funkcionisanja po principu Evropa Evropljanima. „Moje mišljenje je poznato i nije se promenilo. Smatram da Evropa mora da ima svoje granice, jer je to uslov za pravu političku Evropu koja ne bi bila samo ekonomska Evropa.“³⁵

Interesantnu izjavu predsednik Sarkozy dao je i u razgovoru sa predsednikom SAD Barakom Obamom na samitu EU–SAD u Pragu pre dve godine: „Uvek sam bio protiv tog ulaska i još uvek sam protiv. Mislim da velika većina zemalja članica (EU) deli poziciju Francuske. Turska je velika zemlja, saveznica Evrope i SAD. Ona mora ostati privilegovan partner i moj stav je nepromenjen.“³⁶

Sličan stav ponovio je francuski šef diplomatije Bernard Kušner u razgovoru sa turskim ministrom spoljnih poslova Ahmetom Davutogluom: „Turska nije prva na listi za prijem u Evropsku uniju, pošto EU treba najpre da uvede čitav Zapadni Balkan.“³⁷

³¹ Nemački senator kasnije se izvinio turskoj zajednici u Nemačkoj zbog ove izjave.

³² Internet: <http://www.novosti.rs/vesti/planeta.70.html:253204-Tilo-Zaracin-Osvajaju-kao-Kosovari> 30/01/2011.

³³ Internet: <http://www.turkishweekly.net/news/105204/westerwelle-visits-turkey-delivering-cautious-quot-no-quot-to-eu-accession.html> – U ovom članku takođe je navedeno da se bavarski koalicioni partner u Vladi Nemačke (*Christian Social Union of Bavaria*) oštro protivi ulasku Turske u EU. 29/01/2011.

³⁴ Internet: <http://www.turkishpress.com/news.asp?id=159133> 29/01/2011.

³⁵ Internet: <http://www.b92.net/srbija2020/vesti/EU.php?dd=30&mm=5&yyyy=2008> 29/01/2011.

³⁶ Internet: <http://www.mondo.rs/v2/tekst.php?vest=130220> 29/01/2011.

³⁷ Internet: <http://www.mondo.rs/v2/tekst.php?vest=146019&mes=9&god=2009&dan=6> 29/01/2011.

Ovakva i slična retorika predstavlja jezički akt kojim se politički proces prijema Republike Turske u Evropsku uniju sekuritizuje i predstavlja kao pretnja po dotadašnji životni stil i kulturni identitet u Evropi. Na taj način sekuritizujući akter (u ovom slučaju, politička elita EU i država članica) pokušava da pridobije podršku publike (građani EU) za sprečavanje prijema ove muslimanske zemlje u „evropsku porodicu naroda“. Postavljanje novih kriterijuma ili zamrzavanje pregovora o prijemu Turske u EU, praktično predstavljaju specijalne mere kojima se deluje na predmet sekuritizacije.

Samo Francuska „drži blokiranim 5 od 35 poglavlja u pregovorima za pridruživanje Turske u EU“.³⁸ Ovakve mere motivisane su strahom od skoro 78 miliona turskih državljana, od kojih bi određeni deo odmah uzeo radne dozvole i migrirao u zapadne zemlje Evrope u potrazi za boljim životom. Ukoliko bi Turska zaista i postala punopravna članica EU to bi izazvalo i drastične promene u Evropskom parlamentu. Dakle, masovna migracija turskih državljana u npr. Nemačku, Austriju, Francusku, Holandiju..., kao i brojni turski poslanici u parlamentu EU, svakako da bi promenili sadašnji evropski identitet.

Zaključak

Intelektualni doprinos koncepta socijetalne bezbednosti je što omogućava da odnose između Evropske unije i Republike Turske ne sagledavamo samo na racionalističkom političko-administrativnom i ekonomskom nivou. Konstituisanje etno-religijsko-kulturološkog identiteta, kao vrednosti koja se štiti, stvara uslove za proučavanje prijema Turske u EU sa novog aspekta.

Masovna migracija državljana Republike Turske, kao punopravne članice EU, u zapadnoevropske zemlje, sigurno da bi u velikoj meri promenila demografsku sliku, ali i način života u ovim zemljama. Zato Vejverova teorija sekuritizacije predstavlja dobar analitički okvir za proučavanje načina na koji se ova mogućnost pretvara u realnu bezbednosnu pretnju. U tom smislu može se reći da koncept socijetalne bezbednosti baca novo svetlo i pruža nove odgovore u smislu dužine trajanja aktuelnog prijema Turske i postojećeg otpora zvaničnika EU, dok teorija sekuritizacije omogućava razumevanje načina na koji se ovaj otpor manifestuje u konkretnim političkim odlukama, a često i prevazilazi okvir politike, tako što se sekuritizuje.

S obzirom da je prijem Turske u EU aktuelan proces, veoma je teško ostati politički i vrednosno neutralan, pa dati njegovu objektivnu procenu. Da li će „islamofobija tvrdog jezgra“³⁹ u Evropskoj uniji splasnuti? Da li će

³⁸ Internet: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5878509,00.html> 27/01/2011.

³⁹ *Muslims in the European Union – Discrimination and Islamophobia*, European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, 2006, p. 3. Internet: http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Manifestations_EN.pdf 30/01/2010.

EU i dalje prolongirati prijem Turske ili će definitivno isključiti tu mogućnost? Da li će EU Turskoj ponuditi neki oblik „privilegovanog partnerstva“ ili postupiti u skladu sa sugestijama nezavisne komisije,⁴⁰ samo će vreme pokazati.

Međutim, cilj rada nije ni bio odgovor na ova pitanja. U ovom radu naglasak je stavljen upravo na onim teorijskim okvirima koji proces prijema Turske u EU izučavaju sa novog aspekta koji prevazilazi tradicionalne političko-ekonomske kalkulacije, uzimajući u obzir i subjektivne kategorije, kao što je identitet društvenih zajednica, odnosno Evropske unije.

Bibliografija

1. Bourbeau, Philippe, *Migration and Security: Securitization theory and its refinement*, draft for ISA-San Diego, March 2006.
2. Buzan, Barry; Waever, Ole; De Wilde, Jaap; *Security: A New Framework for Analysis*, Linne Reinner Publishers, 1998.
3. Huntington, Samuel P., „The Clash of Civilizations”, *Foreign Affairs*, Vol. 72, No. 3, 1993.
4. Hantington, Semjuel P., *Sukob civilizacija i preoblikovanje svetskog poretka*, Cid i Romanov, 2000.
5. Hough, Peter, *Understanding global security*, Routledge, 2004.
6. Keković, Zoran; Kešetović, Želimir; „Društvena bezbednost u Srbiji”, *Srpska politička misao*, Vol. 20, br. 1-2, 2008.
7. *Muslims in the European Union – Discrimination and Islamophobia*, European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, 2006.
8. Neal, Andrew William, „Securitization and Risk at the EU Border: The Origins of Frontex”, *Journal of Common Market Studies*, Vol. 47, No. 2, 2009.
9. Panić, Branka, „Socijalna bezbednost – bezbednost i identitet”, *Bezbednost Zapadnog Balkana*, br. 13, 2009.
10. Skidmore, David, *Review of book – Security: A New Framework for Analysis*, 1998.
11. Stone, Marianne, *Security According to Buzan: A Comprehensive Security Analysis*, Groupe d’Etudes et d’Expertise “Sécurité et Technologies”, 2009.
12. Waever, Ole, „Securitization and Desecuritization”, in Ronnie D. Lipschutz (ed.), *On Security*, Columbia University Press, 1995.
13. Waever, Ole, *Aberystwyth, Paris, Copenhagen New Schools in Security Theory and the Origins between Core and Periphery*, Paper presented at the ISA Conference Montreal March, 2004.
14. Yesilyurt Gündüz, Zuhul, *Europe and Islam: No Securitization, Please!*, International Policy Analysis – October, 2007.

⁴⁰ „Evropski lideri moraju tretirati Tursku kao bilo koju drugu državu kandidata za ulazak u EU, bez sugerisanja alternative za punopravno članstvo!” – jedan je od zaključaka Izveštaja nezavisne komisije o prijemu Turske u EU iz 2009. godine. Na čelu ove komisije bio je finski diplomata, bivši predsednik države i dobitnik Nobelove nagrade za mir 2008. godine Marti Ahtisari (*Martti Oiva Kalevi Ahtisaari*). Internet: http://www.independentcommissiononturkey.org/pdfs/2009_english.pdf 30/01/2011.

Milan Lipovac, MA
Danijela Spasić, MA
Želimir Kešetović, Ph.D

CONCEPT OF SOCIETAL SECURITY AND THEORY
OF SECURITIZATION AS ANALYTICAL FRAMEWORK
FOR ANALYSIS OF TURKEY ACCESS TO EUROPEAN UNION

ABSTRACT

When the concept of societal security focused on social community and identity as its main value was constructed, a deeper political and security analysis of social phenomena and processes was possible to make. In the paper, the authors use the concept of societal security to analyse the actual process of the Republic of Turkey's accession to the European Union with special emphasis on the attitudes and statements of the EU and political representatives of its member states who securitize, by rethoric, Turkey's accession in order to protect the European identity.

Key words: identity of social communities, security threats, migration, European union, Turkey.